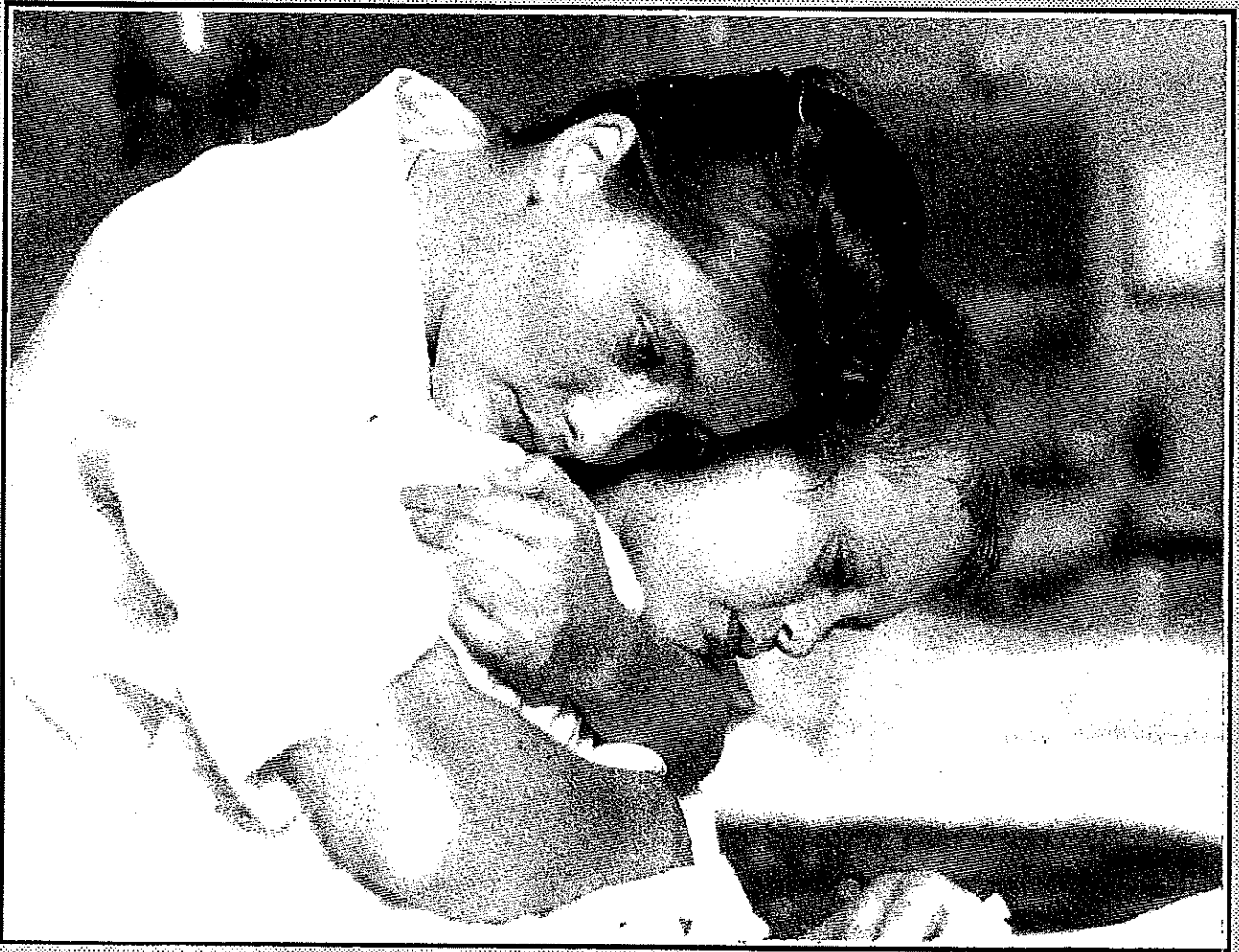

FILMHANDLEDNING

Underjordens hemlighet

Filmen distribueras av SANDREW FILM & TEATER, Box 5612 114 86 Stockholm. Tel 08-23 47 00

Filmhandledningen utges av Filminstitutet, Box 27 126 102 52 Stockholm
Redaktör Anne Helene Sommarström. Text Klas Wiklund, 1991

FILMENS HANDLING

Den här filmhandledningen vänder sig till dig som ska se och diskutera *Underjordens hemlighet* tillsammans med en grupp barn i mellanstadieåldern. *Underjordens hemlighet* är en välgjord och känsligt iscensatt barn- och familjefilm med en dramatisk sprängkraft och ett allmänmänniskt filosofierande kring livet och döden.

Handlingen utspelar sig i och under Södersjukhuset på Södermalm i Stockholm. Till akutmottagningen kommer tioårige Nisse, en glad och öppen grabb med kärleksfullt ömmande föräldrar. Nisse har drabbats av ett allergianfall och måste stanna kvar på sjukhuset för provtagning. Han förs till en sjuksal där han träffar den några år äldre Lelle, en aggressiv, föräldralös yngling som lider av en livshotande sjukdom om vilken det inte sägs mer än så.

Efter en inledande fiendskap spirar så småningom en förtrolighet mellan de båda grabbarna och vänskapen blommar ut när sjukhusveteranen Lelle inviger nykomlingen Nisse i sitt hemliga projekt. I skyddsrummen under sjukhuset har Lelle upptäckt ett fullt utrustat krigssjukhus vars förnödenheter och mediciner han har för avsikt att skicka till nödlidande i Afrika. Detta ska ske med hjälp av en egenhändigt byggd zeppelinare. Lelle har redan inlett projektet genom att på försök bygga ett zeppelinare i miniatyr av sugrör han stjal på avdelningen.

Med stor tacksamhet utnyttjar filmen sjukhusmiljöns dramatiska möjligheter. Sjukhusets suggestiva miljö både skrämmer och tjusar. Ett spöklikt, blått ljusdunkel lyser upp kulvertarna och skyddsrummen under jorden där pressningar av plast täcker de fullt utrustade operationssalarna. Här blir utforskningen av själva sjukhusmiljön, i dess egenskap av mötesplats för människor på väg mellan liv och död, en slags bearbetning av grabbarnas egen dödsångest. Utflykterna till skyddsrummen kan ses som ett nedstigande i dödsriket där killarna utöver proviant och läkemedel också finner insikter om sig själva. De känner att de vill dela med sig av vad de funnit och i filmens klimax manifesteras detta i uppskjutningen av zeppelinaren som blir, om inte ett kontaktförsök med det eviga, så åtminstone ett sätt att nå utanför 08-området.

Spänningsmomenten i avsnitten med sugrörsstölderna och förberedelserna kring zeppelinarens uppskjutning är skickligt uppbyggda och äventyren balanserar utmärkt mellan att vara farsartade pojkestreck och en mission för världens överlevnad. Grabbarna i huvudrollerna agerar avslappnat och matchas väl av birollsinnhavarna i marginalen. Kristina Törnkvist gör en vänligt sinnad men delvis självupptagen sjuksyster och Gösta Ekman spelar en spastisk medpatient som pojkar till en början skräms av och skrattar åt, men som de efter hand lär sig respektera.

Underjordens hemlighet var vid sin biografpremiär tillåten från sju år och det är förståeligt med tanke på det i många fall starka innehållet och den råa, närmast groteska skildringen av livet på sjukhuset. Öppningsbilderna visar entrén till akutmottagningen ur den nyintagne Nisses perspektiv från en bår. I ett hisnande montage skimtar apparater och slangar, lysrör i taket och huvuden av sköterskor och doktorer som sträcks fram.

Med början i denna infernoskildring ställer sig filmen sedan helt på barnens sida. Intrycken av sjukhusvistelsen tycks uppfångad med barnets känslighet för detaljer och atmosfärer. I och med detta öppnas mitt i vardagen dörrar till någonting som kan liknas vid en annan värld, en resa in mot det fantastiska där barnets tro på att allt är möjligt tas på dödligt allvar.

I denna värld finns utrymme för starka känslor och melodramatiska poänger utan att det någon gång blir löjligt eller sentimentalt kladdigt. Istället blandas här realism och fantasi till stor filmpoesi. Som när Nisse i slutscenen, efter budet om den dödssjuka Lelles bortgång, förs hem av sina föräldrar och vänder blicken upp mot skyn där han ser en gigantisk zeppelinare sluta sina lastluckor över sjukhusets tak innan den lyfter och försvinner över Stockholm.

ATT SAMTALA OM

□ Att vistas på sjukhus

Filmen slutar med en text där det står: "Denna film är en påhittad historia. Verkligheten på ett sjukhus är på många sätt helt annorlunda, och alla barn - det är inte farligt att ta tempen i stjärten." Varför tror ni den texten finns där? Vad var det i skildringen av Nisses och Lelles sjukhusvistelse som skulle kunna vara skrämmande? Tänk på filmens öppningssekvens. Hur är den berättad och vad ger den upphov till för känslor. Är det någon som själv vistats på sjukhus som kan jämföra innehållet i filmen med sina egna erfarenheter?

□ Hur man blir vänner

Berätta om Nisse och Lelle. Vad är de för personer? Vad är det som förenar dem? Vad i deras bakgrund och familjeförhållanden skiljer dem åt? Varför avvisar Lelle till en början alla Nisses kontaktförsök? Försök förklara vad det är som händer i scenen där Nisse talar om systern Sara och säger "Hon är rätt jobbig, va?" och Lelle svarar: "Hon är det bästa som finns i hela världen." Hur inleds Nisse och Lelles bekantskap? Vad är det som gör att de till sist blir vänner? Hur brukar ni själva göra när ni vill bli vän med någon?

- Att skratta åt det annorlunda**
Vad blev det för reaktioner bland er som såg filmen då komikern Gösta Ekman dök upp i rollen som den skakande medpatienten Carson? Får man skratta åt Carson? På vilket sätt skiljer sig Nisses och Lelles inställning till Carson? Varför är det så lockande att göra narr av den som är annorlunda?
- Pojkstreck och storverk**
Vad är det för bus som Nisse och Lelle sysslar med på sjukhuset? Vad syftar buset till? Finns det bus som är tillåtet om syftet är gott? "Ändamålen helgar medlen", heter ett känt talesätt. Vad tror ni det innebär? Berätta om situationer då ni tycker att det är värt att begå otilåtna handlingar bara för att uppnå ett högre syfte.
- När någon dör**
"Det är ju synd att man, när man äntligen börjar bli frisk, ska skiljas. Men så är det väl på sjukhus," säger Carson till Nisse vid filmens slut. Berätta hur det känns innombords då man måste skiljas från någon man tycker om. Hur får vi veta att Nisse är död utan att någon egentligen säger det? Varför är det så svårt att tala om döden?

AKTIVITETER

- Bygg en zeppelinare**
Använd sugrör och silkepapper och bygg en egen zeppelinare, precis som Nisse och Lelle i filmen.
- Starta ett biståndsprojekt**
När man ser rapporter i TV och tidningar om svält och nöd på olika håll i världen känns det ofta som om man skulle vilja hjälpa till med någonting. Men vad kan man göra? Tag kontakt med en biståndsorganisation, t ex

Röda Korset, och be dem komma på studiebesök och berätta vad deras organisation sysslar med. Fråga om ni kan hjälpa till med någonting. Ordna en loppmarknad, sälj hembakat bröd och skänk pengarna ni får till välgörande ändamål. Många skolor tillämpar också Operation dagsverke, ett sätt att samla in pengar till viktiga ändamål. Hur är det på er skola?

- Gör studiebesök på sjukhus**
Hör efter om ni kan få göra ett besök på ett sjukhus. Tag med er listor med frågor kring sådant ni vill ha svar på. Filmen *Underjordens hemlighet* innehåller många ord och företeelser som ni kanske vill veta mer om: dropp, lobotomerad, rond, prover, rekreationcenter, astma, allergi, konvalescenthem.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Manus och regi	Clas Lindberg	Klippning	Clas Lindberg,
Producent	Lennart Dunér	Ljudtekniker	Carina Hellberg
Produktion	Cinetofon AB för Stiftelsen Svenska Filminstitutet, Sandrew Film och Teater, Sveriges Television Kanal 1 Drama och Film- Teknik AB, Sverige	Kompositör	Patrik Strömdahl
Produktionsår	1991	Scenografi	Ulrika Akander,
Verkställande samproducent	Peter Hald	Kostymör	Thomas Lindahl
Foto	Andra Lasmanis	Maskör	Eric L:son Johnson
B-foto	Anders Dahlberg, Stickan Olsson	Rekvisitör	Cecilia Norborg
		Attributör	Ulrika Nilsson
		Produktionsledare	Elisabeth von Koch
		Inspelningsledare/regi- assistent	Mary Enblom
		Scripta	Suzanne Branner
		Elektriker	Kerstin Hagström
		Passare	Kristina Kratz
		Snickare	Ulf Björck
			Loa Ahlander
			Fredric Grecke

Stillbildsfotograf
Produktionsassistent
Ljudläggare

Mixning
Negativklippning
Ljussättning
Praktikant
Laboratorium
Kamerautrustning
Optiska effekter

Den stora zeppelinaren

I ROLLERNA

Nisse
Lelle
Carson
Syster Sara
Nisses mamma
Nisses pappa
Läkaren
Sjuksköterskan
Vaktmästaren
Unge mannen
Fritidsfröken
Provtagningsköterskan
Eleven
Robinson
Biträdet

Anders Bohman
Lotta Möller
Patrik Strömdahl
Thomas Huhn
Hans-Eric Ahrn
Kerstin Hellgren
Nils Melander
Sofie Lindström
FilmTeknik AB
Joson AB
Optical Film Effects
Ltd, London
Effects Associates
Ltd, London

Oliver Loftéen
Max Vitali
Gösta Ekman
Kristina Törnqvist
Gunnel Fred
Hans Wigren
Ulf Eklund
Ana-Yrsa Falenius
Weiron Holmberg
Robert Gustafsson
Marie Öhrn
Bojan Westin
Jenny Fogelkvist
Olof Rhodin
Kim Åström

TEKNISKA DATA

Speltid	81 minuter
Längd	2225 meter
Bildformat	Vidfilm (1:1:66)
Ljudsystem	Dolby Stereo
Censurbeteckning	Blå - Tillåten från 7 år
Sverigepremiär	22.2.1991
Distribution	Sandrew Film & Teater AB

REGI CLAS LINDBERG

Clas Lindberg är född i Lund 1956. Han växte upp i Stockholm och blev tidigt intresserad av film. Efter grundskolan ägnade han sig under tre år åt vård av handikappade barn.

1980 debuterade Clas Lindberg med den i TV visade dokumentärfilmen *Min gitarr är som en cykel*, där han porträtterade en kamrat som var musiker. Samma år kom Clas Lindberg in på Dramatiska Institutets regilinje och skrev under studietiden manuskriptet till långfilmsthrillern *Räven*, som 1986 blev hans långfilmsdebut.

Clas Lindberg har vidare regisserat *Skratta Pajazzo*, en TV-pjäsa efter en bok av Åke Hodell, samt TV-filmen *Lita på det oväntade*, efter Gunnel Lindes ungdomsbok.

Till vissa filmhandledningar finns en videokassett med utdrag ur filmen (excerpter). Filmhandledningarna kan beställas kostnadsfritt, videokassetter kostar 150:-, inkl moms. Porto tillkommer. Man kan också prenumerera på en förteckning över filmhandledningar och excerpter. Sänd er beställning per brev till

Filminstitutet, Susann Jonsson Box 27 126, 102 52 Stockholm

